

ВІДГУК

офіційного опонента — кандидата юридичних наук, заслуженого юриста України Кібця Віктора Олександровича — на дисертацію Ключко Івана Олексійовича «Органи прокуратури України в системі суб'єктів протидії корупції: адміністративно-правовий аспект», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертаційного дослідження. В системі органів державної влади, для реалізації захисту прав та інтересів суб'єктів суспільних відносин, діє окрема, найбільш чисельна за своїм складом, система правоохоронних органів. Саме на ці органи покладається значний об'єм державних функцій із правозахисної діяльності. Особливе місце та роль в системі правоохоронних органів належить органам прокуратури. Це обумовлено тим, що на органи прокуратури покладено специфічні завдання та функції в сфері захисту прав, свобод людини та громадянина, прав юридичних осіб, інтересів суспільства та держави, перш за все, від протиправних кримінальних посягань, від незаконних рішень, дій або бездіяльності органів державної влади, місцевого самоврядування та їх посадових осіб.

Однак, чисельні законодавчі зміни, реформування системи кримінального процесуального законодавства створюють труднощі з реалізації органами прокуратури правоохоронної функції, у тому числі щодо протидії корупції. Це призводить до чисельних порушень прав громадян та юридичних осіб, завдає шкоди державним та суспільним інтересам. Тому спеціального дослідження потребують питання, які стосуються особливостей реалізації правоохоронної функції органами прокуратури, у тому числі щодо профілактики, попередження, виявлення та припинення корупційних правопорушень, забезпечення притягнення до відповідальності осіб, які їх вчинили, встановлення причин і умов, що сприяли їх учиненню. Визначення шляхів вдосконалення адміністративно-правового забезпечення реалізації органами прокуратури завдань з протидії корупції сприятиме підвищенню ефективності захисту прав, свобод та інтересів всіх учасників суспільних відносин за участю органів прокуратури та утвердженню режиму законності в державі.

Таким чином, потреби вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності органів прокуратури з протидії корупції, недостатня розробленість теоретичних положень щодо її організації та здійснення, недосконалість правового регулювання у цій сфері обумовлюють актуальність і важливість комплексного дослідження адміністративно-правових засад діяльності органів прокуратури в системі суб'єктів протидії корупції.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до основних положень Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016 – 2020 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р., Пріоритетних напрямів наукових досліджень Університету сучасних знань на 2017–2022 рр. (протокол Вченої ради Університету сучасних знань № 3 від 08.12.2016).

Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб з урахуванням надбань правової науки, результатів аналізу діяльності органів прокуратури розкрити особливості адміністративно-правових засад діяльності органів прокуратури щодо протидії корупції і запропонувати науково обґрунтовані пропозиції для їх удосконалення.

Об'єкт та предмет дослідження сформульовані чітко і відповідають вимогам ДАК України.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень дисертаційного дослідження забезпечується використанням сучасних загальних та спеціальних методів наукового пізнання. Їх застосування обумовлено системним підходом, що дало дисертанту можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту і юридичної форми. Науково-теоретичне підґрунтя дослідження становлять наукові праці фахівців у галузі філософії, теорії управління, загальної теорії держави і права, адміністративного права, інших галузевих правових наук, у тому числі зарубіжних дослідників.

Нормативною основою дослідження є Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти, закони та підзаконні нормативно-правові акти, які становлять правові засади діяльності органів прокуратури України з протидії корупції. Інформаційну та емпіричну основу дисертації становлять узагальнення практики діяльності органів прокуратури, довідкові видання, статистичні матеріали. У ході підготовки дисертації автором використано власний досвід роботи в органах прокуратури.

Зміст дисертаційної роботи висвітлений достатньо повно, виклад запропонованих в роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні літературних джерел із проблематики дисертаційного дослідження. Автор сформулював свої висновки, які здатні стати значним внеском у розвиток вітчизняного адміністративного права.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що робота є однією з перших спроб, з набуттям чинності новою редакцією Закону України «Про прокуратуру», комплексно, з використанням сучасних методів пізнання визначити зміст адміністративно-правових засад діяльності органів прокуратури з протидії корупції, їх місце та особливості в системі інших суб'єктів протидії корупції та виробити авторське бачення напрямків їх удосконалення. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків.

Насамперед, особливої уваги заслуговує запропоноване дисертантом визначення протидії корупції як одного із напрямів діяльності органів прокуратури, як системи дій, заходів, методів і способів їх здійснення, які застосовуються відповідними відділами і управліннями або окремими прокурорами, що спеціалізуються на протидії корупції, з метою запобігання або зниження рівня корумпованості публічної влади і забезпечення законності діяльності інших суб'єктів у сфері протидії корупції, а також координації їх дій в даному напрямку (с. 18-19).

Досить вдало здобувачем виокремлено особливості діяльності органів прокуратури з протидії корупції, а саме: 1) для органів прокуратури діяльність в

сфері протидії корупції є лише одним з напрямків поряд з іншими конституційними функціями; 2) органи прокуратури виконують координуючу роль, об'єднуючи і погоджуючи зусилля різних інституцій в даній сфері, тим самим забезпечуючи комплексність підходу до протидії корупції; 3) органи прокуратури забезпечують законність в самих органах, уповноважених на застосування заходів у сфері протидії корупції, тим самим виключаючи можливість здійснення посадовими особами цих органів корупційних чи інших протиправних діянь (с. 39).

Заслуговує на увагу, висновок автора про визначення місця органів прокуратури в системі інших суб'єктів протидії корупції, що характеризується наступними положеннями: 1) для органів прокуратури діяльність в сфері протидії корупції, хоча і не є основною, однак, законодавством України ці органи віднесені до спеціально уповноважених суб'єктів; 2) в організаційному аспекті особливістю органів прокуратури як суб'єктів протидії корупції є те, що в їх структурі утворюються відділи або призначаються прокурори, які спеціалізуються на провадженні антикорупційних заходів як в структурі самих органів прокуратури, так і в інших органах; 3) у функціональному аспекті органи прокуратури, в порівнянні з іншими спеціально уповноваженими суб'єктами, займають положення координатора та виконують функцію нагляду за діяльністю інших суб'єктів в цій сфері (с. 56).

Достатньо обґрунтованим є висновок дисертанта про те, що значення адміністративно-правового регулювання у системі правових засад протидії та запобігання корупції органами прокуратури полягає у тому, що акти адміністративного законодавства: 1) визначають ключові терміни та поняття, які забезпечують однакове їх розуміння та застосування; 2) закріплюють адміністративні повноваження (права та обов'язки), функції органів прокуратури, а також методи і засоби протидії та запобігання корупції, які застосовуються органами прокуратури у своїй діяльності; 3) визначають засади адміністративної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень, порядок здійснення провадження у справах про корупційні правопорушення; 4)

регламентують внутрішньоорганізаційні засади протидії корупції у системі органів прокуратури; 5) уточнюють процесуальні аспекти реалізації органами прокуратури повноважень щодо протидії та запобігання корупції (с. 73).

Досить вдало сформульоване визначення методів діяльності органів прокуратури щодо протидії корупції як системи способів, засобів та інструментів, визначених або не заборонених нормами адміністративного законодавства, які застосовуються органами прокуратури та прокурорами при здійсненні функцій щодо запобігання та протидії корупції (с. 102).

Обґрунтованим є висновок дисертанта про те, що до внутрішньоорганізаційних функцій органів прокуратури у сфері протидії корупції належать: 1) організація та управління діяльністю органів прокуратури щодо протидії корупції; 2) організація первинного обліку роботи, ведення та складання в межах компетенції статистичної звітності у сфері протидії корупції; 3) здійснення науково-методичної роботи у сфері протидії та запобігання корупції; 4) реалізація антикорупційної політики у системі органів прокуратури, тощо (с. 113).

Цілком логічним та обґрунтованим є висновок автора про те, що з метою удосконалення законодавчого регулювання адміністративних повноважень органів прокуратури щодо протидії та запобігання корупції в Законі України «Про прокуратуру» доцільно: 1) в окремій статті визначити види актів прокурорського реагування та навести коротку характеристику даних актів; 2) в окремій статті визначити повноваження органів прокуратури щодо протидії та запобігання корупції; 3) у ст. 8 передбачити утворення при Генеральній прокуратурі України Науково-методичної ради на правах консультативно-дорадчого органу; в ст. 10 визначити, що за необхідності методичні ради можуть утворюватися при регіональних органах прокуратури (с. 125-126).

Повно та обґрунтовано визначено основні недоліки та прогалини адміністративно-правового регулювання діяльності органів прокуратури щодо протидії корупції, а саме: 1) чітко не розмежовано функції та повноваження між різними структурними підрозділами Спеціалізованої антикорупційної

прокуратури; 2) порядок утворення Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, зокрема, необхідність погоджувати її структуру та штат з Директором Національного антикорупційного бюро, створює умови для порушення принципу незалежності органів прокуратури, що, у свою чергу, може вплинути на її неупередженість; 3) неузгодженість деяких наказів Генерального прокурора України (наприклад, «Про координацію діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності та корупції») з оновленим законодавством у сфері протидії корупції; 4) невизначеність у Законі України «Про прокуратуру» видів актів прокурорського реагування, у тому числі тих, які виносяться ним під час реалізації повноважень щодо протидії корупції; 5) відсутність чіткого визначення повноважень органів прокуратури у сфері здійснення провадження у справах про адміністративні корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, тощо (с. 139-140).

Цілком обґрунтованими є визначені з урахуванням зарубіжного досвіду напрямки удосконалення адміністративно-правового забезпечення протидії корупції органами прокуратури в Україні, а саме: 1) підвищити рівень відповідальності за будь-які прояви корупції; 2) налагодити тісну взаємодію органів прокуратури з громадськими організаціями, які сприяють державним органам у здійсненні роботи щодо протидії корупції; 3) утворити міжвідомчу координаційну раду сприяння протидії корупції на чолі з Генеральним прокурором України (с. 166).

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Разом з тим, дисертація не позбавлена певних недоліків та суперечливих положень, які потребують додаткових пояснень та уточнень.

1. Визначені здобувачем ключові напрямками діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури щодо протидії корупції 1) нагляд за додержанням законів органами, в тому числі спеціально уповноваженими на здійснення функцій щодо протидії та запобігання корупції; 2) координація діяльності інших суб'єктів протидії корупції; 3) представництво в суді інтересів громадян та держави у справах, пов'язаних з протидією корупції) (с. 53-54) варто

доповнити таким важливим напрямком, як підтримання державного обвинувачення в суді.

2. Визначаючи спеціально уповноважених суб'єктів протидії корупції, до яких здобувачем віднесено органи прокуратури, Національну поліцію, Національне антикорупційне бюро України та Національне агентство з питань запобігання корупції (с. 74-75), в дисертації залишено поза увагою такий спеціально уповноважений правоохоронний орган, як Служба безпеки України.

3. Запропоновану здобувачем класифікацію форм діяльності органів прокуратури щодо протидії корупції залежно від змісту дій (с. 98-99), доцільно доповнити нормотворчою формою, яка полягає у виданні підзаконних нормативно-правових актів з питань діяльності органів прокуратури з протидії корупції, а також спільних з іншими органами державної влади правових актів у цій сфері.

4. Виокремленні здобувачем основні форми взаємодії органів прокуратури з іншими суб'єктами протидії корупції (с. 172) доцільно доповнити такою формою, як проведення спільних профілактичних заходів.

5. У підрозділі 3.3 дисертації «Вдосконалення взаємодії органів прокуратури з іншими суб'єктами протидії корупції в Україні» (с. 166-182) здобувачеві варто було б крім дослідження питання взаємодії органів прокуратури з іншими суб'єктами протидії корупції проаналізувати і координаційну роль прокуратури в досліджуваній сфері.

Вищенаведені зауваження, які в певній мірі носять характер побажань, не впливають на загальну позитивну оцінку якості виконаної дисертантом роботи. Теоретичні результати й наукові положення, які містяться в цій дисертації, характеризуються єдністю змісту і свідчать про особистий вклад автора в юридичну науку. Вдалих і логічно поєднаний вибір у дослідженні питань, їх актуальність, розумне співвідношення теоретичних міркувань та прикладів з практики, чіткість викладу матеріалу, аргументованість наукових висновків і узагальнень свідчать про значний науковий рівень проведеного дослідження та його практичне значення.

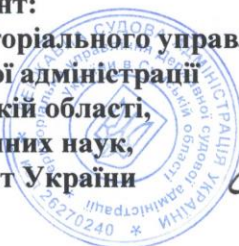

Повнота висвітлення результатів дослідження. Основні положення дисертації відображені в авторефераті, публікаціях у наукових виданнях, а також оприлюднені на науково-практичних конференціях, що свідчить про ретельну роботу, проведenu дисертантом в процесі наукового дослідження та його апробації.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату. Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображує основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до вимог, встановлених МОН України.

Загальний висновок. Вказане дозволяє зробити висновок, що дисертаційне дослідження «Органи прокуратури України в системі суб'єктів протидії корупції: адміністративно-правовий аспект» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання — удосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності органів прокуратури з протидії корупції. Виходячи із зазначеного, слід вказати, що дисертаційне дослідження повністю відповідає науковій спеціальності 12.00.07 та вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а його автор — Ключко Іван Олексійович — заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:
начальник Територіального управління
Державної судової адміністрації
України в Сумській області,
кандидат юридичних наук,
заслужений юрист України

В.О. Кібець